

University of Groningen

Dyslexie en Engels als tweede taal

Koelen, Lieke; Visser, Saskia

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Koelen, L., & Visser, S. (2010). *Dyslexie en Engels als tweede taal*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvatting

Uit recent onderzoek is gebleken dat sommige middelbare scholieren met dyslexie onverwacht goed scoren op Engelse leestaken. Deze leerlingen blijken een vaardigheid in te kunnen zetten die zeer effectief is bij het lezen van het Engels. De vraag rijst in hoeverre deze vaardigheid vanaf het begin van het leren van de Engelse taal ingezet wordt of dat de ervaring met de taal een rol speelt? Op deze vraag tracht dit rapport een antwoord te geven met behulp van een literatuuronderzoek en een kleinschalig experiment.

Typen dyslexie

Dat de variatie tussen leerlingen met dyslexie groot is, zowel in ernst als in specifieke problemen, blijkt in onderzoek en praktijk telkens weer. Ook in dit onderzoek komt dat duidelijk naar voren. De leerlingen met dyslexie worden hier, in navolging van eerder onderzoek, in twee groepen ingedeeld: leerlingen met een fonologische dyslexie en leerlingen met een oppervlaktedyslexie. Deze twee groepen laten een ander patroon in leesproblemen zien, dat verklaard kan worden uit de manier waarop ze lezen. Leerlingen met een fonologische dyslexie (de zogenaamde raders) ervaren problemen met het spellend lezen; het lukt hun niet goed om letters om te zetten in klanken en ze zijn daarom gedwongen om woorden in een keer proberen te lezen. Dat leidt vaak tot meer leesfouten en vooral niet-bestaande (en onbekende) woorden zijn voor raders erg moeilijk. De andere groep, leerlingen met een oppervlaktedyslexie (de zogenaamde spellers) kunnen wel letters omzetten in klanken, maar juist niet het woord in een keer lezen. Ze lezen daarom doorgaans veel langzamer en hebben evenveel moeite met woorden als met nonwoorden. Met name onregelmatig gespelde woorden (waarin letters niet overeenkomen met de klank) zijn voor spellende lezers erg lastig. Leerlingen zonder dyslexie kunnen bij het lezen zowel de radende strategie (voor bekende woorden) als de spellende strategie (voor onbekende woorden) gebruiken.

Transparantie van een taal

Niet elke taal wordt op dezelfde manier geschreven. Er zijn talen waarin de spelling een vrijwel rechtstreekse weergave is van de uitspraak, dit noemen we orthografisch transparante talen of regelmatig gespelde talen. Een voorbeeld daarvan is het Fins. Andere talen houden in hun spelling veel meer rekening met de oorsprong van een woord dan met de uitspraak. Daardoor kunnen dezelfde lettercombinaties leiden tot andere klanken (bijv. in het Engels, *have/slave*) en verschillende lettercombinaties op dezelfde manier uitgesproken worden (bijv. in het Engels, *meet/meat*) en staat de spelling dus veel verder af van de gesproken vorm. De 'Orthographic Depth Hypothesis' stelt dat bij een regelmatig gespelde taal (als het Fins) het gemakkelijker is om geschreven woorden te herkennen dan bij een onregelmatig gespelde taal (als het Engels). Het Nederlands bevindt zich wat spelling betreft tussen het Engels en het Fins in het midden van de schaal.

Dyslexie en het leren van een vreemde taal

We verwachten dat een onregelmatig gespelde taal als het Engels voor leerlingen lastig zal zijn om te leren lezen en zeker als leerlingen leesproblemen hebben. In een deel van de gevallen is dat ook zo. Maar er zijn

ook mensen met dyslexie die aangeven een voorkeur te hebben voor het lezen van Engels boven het lezen van hun eigen taal. Daarentegen bestaan er ook mensen met dyslexie die liever geen Engels lezen, omdat ze ervaren dat dit lastiger is dan lezen in hun moedertaal. Joyce Haisma (2008) toonde in haar onderzoek aan dat sommige lezers met dyslexie bij Engels op leestaken ineens verrassend goed scoren. Het onderscheid tussen radende en spellende lezers bleek de verschillen goed te kunnen verklaren. Bij schrijftaken scoorden beide groepen proefpersonen met dyslexie slecht en was er geen aantoonbaar verschil. Uit ander onderzoek bleek dat ook goede luistervaardigheden een belangrijke positieve rol spelen bij het leren van een vreemde taal door leerlingen met dyslexie (Helland en Kaasa (2004).

Experiment

Om te onderzoeken of ervaring met een taal een rol speelt bij het lezen van woordenlijsten, werd er een experiment opgezet. Daarin werden leerlingen op basis van een vooronderzoek en eerdere testresultaten ingedeeld in 3 groepen: radende lezers, spellende lezers en een controlegroep zonder dyslexie. Om de factor ervaring met de taal te wege te nemen is er gekozen voor 2 testgroepen: tweede klassers en vijfde klassers. De aldus ontstane 6 groepen bestonden elk uit 2 personen. De 12 proefpersonen kregen 5 woordenlijsten om hardop voor te lezen: Nederlandse woorden, Nederlandse nonwoorden, Engelse regelmatig gespelde woorden, Engelse onregelmatig gespelde woorden en Engelse nonwoorden. Hierbij is telkens de tijd gemeten die de proefpersoon nodig had om de lijst voor te lezen en het aantal woorden per woordenlijst dat verkeerd werd voorgelezen is geteld.

De belangrijkste bevindingen uit dit experiment op een rij:

- Alle leerlingen met meer ervaring met het Engels lezen beter Engelse onregelmatige woorden en Engelse nonwoorden dan leerlingen met minder ervaring.
- Engelse nonwoorden zijn voor alle leerlingen (met en zonder dyslexie) het lastigst om te lezen, gevolgd door onregelmatig gespelde Engelse woorden.
- Leerlingen met dyslexie lezen gemiddeld minder snel dan leerlingen zonder dyslexie, maar de onderlinge verschillen zijn erg groot.
- Lezers met een radende leesstijl lezen beter (sneller en met minder fouten) Engelse onregelmatige woorden dan lezers met een spellende leesstijl. Ook regelmatig gespelde Engelse woorden worden door de raders goed gelezen.
- Raders doen bij het lezen van bestaande Engelse woorden nauwelijks tot niet onder voor leerlingen zonder dyslexie.
- Lezers met een spellende leesstijl scoren niet alleen over het algemeen slechter dan radende lezers, zij laten ook andere problemen en fouten zien.
- Spellende lezers met ervaring gebruiken hun luistervaardigheid om leesfouten zelf te corrigeren.
- Orthografische transparantie van een taal is een belangrijke factor is voor het goed aanleren van deze taal
- Grootschaliger en longitudinaal onderzoek is nodig om rol van ervaring met het Engels als een tweede taal betrouwbaarder vast te stellen.